

УДК 378.147:610.31.875.338.24

ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

*О. В. Гаращук, д. е. н., професор, Державна інспекція навчальних закладів України,
ton7@ukr.net*

*В. І. Куценко, д. е. н., професор, ДУ «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України», anisimov103@gmail.com*

У статті подаються результати дослідження важливості забезпечення екологічно безпечного розвитку суспільства. Автори зосереджують увагу на пошуку шляхів, спрямованих на забезпечення в країні сталого розвитку. При цьому розкривається роль освіти, зокрема, в підготовці фахівців, здатних реалізувати екологічно безпечне виробництво та раціональне використання природних ресурсів.

Ключові слова: екологічно безпечне виробництво, освіта як фактор екологічно безпечного розвитку, сталий розвиток суспільства, цивілізація, «зелена економіка», стратегія сталого розвитку в Україні.

*Освіта – фундамент сталого розвитку
Порядок дня на XXI століття, ООН*

Освіта повинна найповніше використовувати для гармонійного розвитку людини все, що дає природа і що зможе зробити людина для того, щоб природа їй служила. Ми повинні берегти і поповнювати природні багатства.

Г. Ващенко

Постановка проблеми. Енергетична, соціально-економічна та екологічна кризи, які мають місце останнім часом, стають причиною нестійкості розвитку. Конференція ООН по сталому розвитку (2012 р.) в Ріо-де-Жанейро (Ріо+20) підвела підсумки двадцятирічних намагань людства змінити

традиційну модель соціально-економічного розвитку. В цьому контексті була загострена увага на необхідності переходу на еколого-безпечний розвиток, функціонування еколого-орієнтованої економіки. Зокрема, експерти ОЕСР запропонували модель «зеленого» зростання.

Зеленою, як відомо, вважають таку економіку, що забезпечує довготривале підвищення добробуту населення та скорочення існуючої нерівності, дозволяючи майбутнім поколінням уникнути можливих ризиків для навколишнього середовища та збіднення його.

Як свідчить статистика, Україна за природними ресурсами належить до найбагатших європейських країн, а за життєвим рівнем населення – до найбідніших. Так, наша держава за останнім показником у 2015 р. посідала 87 місце у світі. Тому для України вкрай важливою проблемою є забезпечення не лише сталого, а екологічно безпечного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цим питанням значну увагу в своїх дослідженнях приділяли Александрович Н. [1], Багров М. [2], Волошин І. [3], Гесць В. [4], Данилишин Б. [5], Деркач М. [6], Дорогунцов С. [7], Немець Л. [8], Олефіренко О. [9], Хумарова Н. [10] та багато інших. Незважаючи на велику кількість праць у сфері екологізації соціально-економічного розвит-

ку пошук чинників, використання яких забезпечить екологічно безпечний розвиток, все ще продовжується. На наш погляд, важливе місце серед останніх посідає освітній чинник.

Формулювання мети статті. Дослідження освіти як фактору, що впливає на якість оточуючого середовища, пошук шляхів підвищення її ролі у забезпеченні екологічно безпечного розвитку суспільства і є метою нашої роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом практично всі високорозвинені країни працюють над тим, щоб спрямувати розвиток економіки на створення сприятливих умов і стимулів для підвищення рівня життя населення, на забезпечення раціонального природокористування, відходу від сировинної моделі економіки. Така економіка передбачає інноваційний та ресурсоефективний та екологічно безпечний економічний розвиток, направлений на покращення добробуту суспільства та зниження деградації довкілля (табл. 1).

Таблиця 1

Питома вага підприємств, які мають мотивації до впровадження природоохоронних інновацій, 2012, %

Підприємства		Необхідність відповідності вимогам природоохоронного законодавства	Природоохоронне законодавство в майбутньому	Доступ фінансових стимулів до природоохоронних інновацій	Ринковий попит з боку клієнтів на екологічні інновації	Добровільні кодекси в галузі
Україна	малі	4,7	1,6	0,1	0,6	0,7
	середні	7,1	2,0	0,4	1,1	1,2
	крупні	16,4	7,0	1,3	3,8	4,8
Промислові	малі	5,8	1,9	0,2	0,7	0,9
	середні	8,4	2,4	0,4	1,1	1,4
	крупні	19,0	8,2	1,6	4,2	5,7

Джерело: [11].

Перехід до такої економіки буде стимулювати сталий соціо-еколого-економічний розвиток. Екологоорієнтована, екологічно безпечна економіка – це модель нової економіки, в якій передбачається підвищення цінності природних благ і послуг, енергоефективність, орієнтація на соціальні потреби населення. Практика свідчить, що раціональне та ефективне споживання енергетичних, земельних, лісових, водних ресурсів веде до підвищення добробуту та якості життя населення. Однак, як свідчить практика, це досягається, коли в основі такого

підходу лежать наступні принципи:

- комплексності, тобто взаємозв'язку усіх складових екологоорієнтованого, екологічно безпечного розвитку;
- науковості, що передбачає обґрунтування сталого соціо-еколого-економічного розвитку та потребує використання науково-практичних методів і підходів щодо використання науково-практичних методів і підходів у наукових дослідженнях;
- результативності, завдяки дотримання цього принципу досягається ціль та успішне розв'язання завдань сталого соціо-еколого-

економічного розвитку;

– інформованості, тобто відкритості інформації в соціальній, екологічній та економічній сферах [12].

Все це дозволяє підвищити якість екосистемних послуг, які наразі знаходяться під загрозою, піддаються деградації внаслідок антропогенної діяльності, що негативно позначається на соціально-економічній ситуації в Україні. Адже послуги екосистем – це свого роду вигоди, отримані людиною від функціонування екосистеми, та активи природного капіталу, які виробляються ним і являють собою значний вклад реалізованих товарів і послуг. Багато екосистемних послуг є такими, що надання вигоди одній людині не знижує сумарні вигоди, доступні для інших осіб. Екосистемні послуги є не лише складовими сталого розвитку, а й важливим чинником забезпечення такого розвитку. Щоправда, серед найсуттєвіших інструмен-

тів забезпечення сталого розвитку, на наш погляд, можна виділити наступні:

– інституціональні, які направлені на забезпечення організаційних процесів переходу господарської діяльності до «зеленої» економіки;

– фінансово-економічні інструменти, що використовуються з метою залучення інвестиційних ресурсів з метою забезпечення екологізації різних видів соціально-економічної діяльності;

– нормативні, які пов'язані з розробкою та вдосконаленням законодавчої бази, регулюючої екологоорієнтовану діяльність у кожній ланці реальної економіки.

Забезпечення екологобезпечного, сталого розвитку – це перш за все досягнення соціального благополуччя, покращення економічних показників і ресурсозбереження (табл. 2).

Таблиця 2

Основні показники сталого розвитку

Економічного розвитку	Стану довкілля та ресурсозбереження	Соціального благополуччя
<ul style="list-style-type: none"> – ВВП на душу населення. – Обсяг інвестицій в основний капітал на душу населення. – Частка обробної промисловості в структурі ВВП. – Частка промисловості в галузевій структурі. – Частка інвестицій в основний капітал природоохоронного призначення в загальному обсязі інвестицій в основний капітал. – Ступінь зношеності основних засобів. – Коефіцієнт оновлення основних засобів. 	<ul style="list-style-type: none"> – Енергоємність ВВП по споживанню електроенергії. – Природоємність ВВП по викидах забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних джерел. – Природоємність ВВП від стічних вод. – Природоємність ВВП по утворенню відходів виробництва. – Частка використаних і знешкоджених відходів виробництва та споживання. – Частка викидів від автотранспорту до загальної маси викидів. – Коефіцієнт лісовідновлення. 	<ul style="list-style-type: none"> – Рівень економічної активності населення. – Частка населення з грошовими доходами нижче величини прожиткового мінімуму. – Природний приріст (зменшення) населення. – Рівень безробіття. – Очікувана тривалість життя при народженні.

Джерело: [12].

Практика свідчить, що саме некомпетентне, нераціональне використання природних ресурсів зумовлює появу небезпечних явищ, їх загострення. У той же час у Програмі розвитку ООН-ПРООН безпека людини визначається як право вибору в умовах свободи та захищеності, а також повної впевненості в тому, що ці можливості збережуться. Екологічні проблеми тісно пов'язані з економічними проблемами, виробничими, станом здоров'я населення та освіти. Вони зумовлені в значній мірі ставленням людини до природи, до формування екологічної культури, екологічного мислен-

ня.

У цьому контексті підтримуємо думку Александровича Н., що в умовах переходу до сталого, екологобезпечного розвитку, коли єдиним імперативом екосоціального розвитку стає економічна оптимізація антропогенної діяльності, морально-особистісної якості людини набувають особливого значення [1]. У забезпеченні формування таких якостей велика роль відводиться освіті в цілому та вищій, зокрема. Адже, як зазначалось вище, на забруднення довкілля особливо великий вплив має антропогенний чинник. Боротися з наслідками цього впливу на

довкілля можна, лише володіючи екологічними знаннями, тобто будучи екологічно грамотними.

Для забезпечення цього діяльність навчальних закладів освіти має мати екологічне спрямування. Зокрема, на рівні вищої освіти це може здійснюватись шляхом:

- інформаційно-реформативної роботи шляхом підготовки рефератів на основі багатьох літературних джерел з метою найбільш повного висвітлення будь-якої екологічної проблеми;
- здійснення проблемно-реферативної роботи, заснованої на узагальненні матеріалів, розміщених у літературних і документальних джерелах, та підготовка власних трактувань щодо визначеної проблеми;
- натуралістично-описової роботи, що передбачає якісний опис будь-якого еколого-соціально-економічного явища;
- проведення експериментальних видів діяльності, які базуються на подальшому описанні експерименту;
- здійснення дослідницьких робіт, виконаних із допомогою методики, що дозволяє отримувати власний експериментальний матеріал, на основі якого здійснюється аналіз і робиться висновок про характер досліджуваного явища.

Екологічне навчання та виховання здійснюється як правило в процесі підготовки фахівців. Водночас в забезпеченні екологічного виховання важливе місце займають позааудиторні заходи. Це особлива форма занять. Вони, як свідчить практика, мають сильний емоційний вплив, розвивають та розширюють кругозір студентів, стимулюють її самоосвіту, сприяють поповненню знань, а також розвитку творчості.

Таке навчання та виховання сприятиме активізації екологобезпечного соціально-економічного розвитку. На вищезгаданій конференції ООН в Ріо-де-Жанейро ще в 1992 р. зазначалось, що освіта є фундаментом сталого, екобезпечного розвитку, а на ХХІ століття соціальні та екологічні проблеми винесені на перше місце. Щоправда, ще за 20 років до Ріо, тобто ще в 1972 р. у Стокгольмі на першій конференції ООН по навколишньому середовищу було акцентовано увагу на важливості зв'язку економічного та соціального розвитку суспільства з

обов'язковим урахуванням проблем довкілля.

Значну увагу цьому питанню надавали представники Римського клубу, дотримуючись при цьому точки зору, що розвиток має бути без руйнації, що соціально-економічний розвиток будь-якої країни має бути таким, щоб якнайменше негативно впливати на довкілля, щоб забезпечити досягнення гармонії між людиною та природою.

Освіта має забезпечити екологобезпечний розвиток суспільства шляхом формування перш за все серед дітей, підлітків і молоді здорового способу життя, культури особистості, сприяння екологічній розкритості свідомості, інформованості населення щодо стану справ в екологічному вимірі, екологічній обізнаності. Кожна людина має знати про реальний стан навколишнього середовища, про можливі екологічні загрози, зокрема й такі, якими вони можуть бути і за яких умов можуть появитися.

А це значить, що діяльність освітньої сфери має бути екологічно спрямованою, формувати культуру екобезпечного розвитку, безпеки людської цивілізації, сприяти подоланню негативних тенденцій, які становлять реальну загрозу для безпечного існування суспільства.

Нині особливо небезпечним є вплив забрудненого середовища на стан здоров'я населення. Так, Волошин І. зазначає, що «якщо за акумулюючий показник антропогенного впливу на навчальне середовище взяти здоров'я населення, то об'єктивні медичні дані свідчать про всезростаючий вплив екологічних чинників на фізичний потенціал нашого суспільства» [3]. В цьому контексті екологоорієнтовану стратегію розвитку освіти слід формувати на використанні наступних принципів:

- принцип мінімізації ризиків. Імовірність ризику є кількісною мірою екологічної небезпеки та її вплив на стан здоров'я. Управління цим ризиком передбачає дослідження причин, чинників і характеристик тієї чи іншої ризикової ситуації з метою мінімізації негативних наслідків щодо стану здоров'я;
- принцип упорядкованості прийняття рішень, в основу якого покладено системний підхід. Як зазначає Хумарова Н., такого під-

ходу, у свою чергу, вимагає дотримання принципу «крок за кроком». Тобто освітня діяльність має бути екологоорієнтованою;

– принцип раціональності дій, який передбачає, що всі дії, зокрема щодо використання природних ресурсів, спрямовані на зниження рівня негативних наслідків господарської діяльності, на мінімізацію збитків при досягненні цілей;

– принцип обмежених можливостей, зокрема ресурсних й природоохоронних;

– принцип визначення відповідальності. Екологоорієнтований стратегічний підхід повинен мати чіткі етапи за часом і змістом. Форма відповідальності визначається до початку здійснення цього підходу;

– принцип екологічної зворотності, що передбачає відсутність незворотних катастрофічних наслідків в екосистемах, здатність самовідновлення яких має певну межу [10, с. 157–159].

Зміна стану довкілля, а тим більше у бік його погіршення, впливає практично на всі складові соціально-економічної сфери. Зрозуміло, що всі сфери економічної діяльності потребують висококваліфікованих фахівців, які можуть прогнозувати, планувати та організувати виробництво з урахуванням факторів навколишнього середовища. Наразі високою є потреба, перш за все, в спеціалістах, здатних із допомогою високих технологій моделювати та прогнозувати у будь-якій сфері соціально-економічні процеси. Особливо великий попит нині є на прогнозування тих галузей, які могли б на-

повнювати бюджет. Україна, як зазначалось, вище, володіє значними природними ресурсами, у тому числі й туристичними. Останнім часом, як відомо, у світі відбувається потепління. Жарка погода, як відомо, різко збільшує попит на туристичні та медичні послуги. За оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у світі щорічно можна було б забезпечити збереження життя 13 млн. осіб лише за рахунок покращення стану навколишнього природного середовища [13]. В свою чергу, скажімо, система охорони здоров'я, за підрахунками фахівців, щорічно до 2030 р. буде витрачати додатково по 2–4 млрд. дол. на відновлення здоров'я людей через зміни навколишнього середовища [14]. А вже значна частина захворювань і смертності зумовлена погіршенням стану довкілля.

Тож не дивно, що останнім часом питанням екологізації виробництва велику увагу приділяють в усьому світі (табл. 3), в її основу поклавши наступні принципи:

- системності;
- комплексності;
- врахування пріоритетних факторів;
- континуальності, тобто неперервності, послідовності в часі та просторі;
- єдності оцінки;
- орієнтації оцінки на природну складову;
- врахування регіональних особливостей;
- емерджентності, що передбачає забезпечення відповідності між просторовою дискретизацією результатів оцінки та площею досліджень.

Таблиця 3

Основні показники формування «зеленої» економіки в ряді країн світу

Країна	Створення «зелених робочих місць»
Австралія	Забезпечити створення 770 тис. робочих місць, пов'язаних з відходами виробництва, скороченням викидів парникових газів – 2,5 млн. робочих місць, підвищенням ефективності використання ресурсів – 3 млн. робочих місць.
Бразилія	Досягти збільшення зайнятості в «зеленій» економіці на 1,13%.
Китай	Забезпечити створення 6,8 млн. робочих місць за рахунок розвитку вітрової, сонячної та гідроенергетики.
Індонезія	Створити 1 млн. робочих місць в «зеленій» енергетиці, на транспорті, в лісовому господарстві.
Республіка Корея	Забезпечити створення 15 млн. робочих місць в «зеленій» економіці.
Норвегія	Досягти 0,5–1,5% щорічного зростання зайнятості в сфері «зелена» економіка.
Південна Африка	Створити близько 0,5 млн. робочих місць в основних сферах енергетики.
США	Формування 2 млн. робочих місць в чистій енергетиці, а також стільки ж – у сфері відновлення навколишнього середовища.

Джерело: [15].

Як відомо, наразі для кількісної оцінки якості життя населення, зокрема для міжнародних співставлень, використовується індекс розвитку людини (ІРЛ), розроблений у рамках Програми розвитку ООН. В його основу покладено три базові індикатори:

- очікувана тривалість життя;
- охоплення населення освітою;
- ВВП на душу населення.

Зазвичай вважається, що визначальним у цьому інтегральному показнику є ВВП на душу населення. Однак перші дві складові є не менш важливими, оскільки відображають стан задоволення потреб людини. Тому проблеми екологізації виробництва є також украй важливими.

І в Україні забезпечення екологоорієн-

тованого, екобезпечного розвитку пов'язано з формуванням «зеленої» економіки, зменшенням негативного антропогенного впливу господарської діяльності на довкілля шляхом:

- зведення до мінімуму утворення відходів;
- забезпечення повторного використання відходів та їх утилізація;
- широкого вживання у виробництві екологічно безпечних альтернативних матеріалів тощо. Такі підходи активно використовуються в умовах діяльності технопарків, в яких реалізуються високотехнологічні та екологоорієнтовані проекти. Серед останніх слід назвати технопарк ІЕЗ ім. Є. О. Патона (табл. 4).

Таблиця 4

Рівень проектів Технопарку ІЕЗ ім. Є. О. Патона, %

Критерій	2000–2008	2009–2015
За ступенем новизни:		
– піонерні	40	40
– наздоганяючі	30	40
– модифікаційні	30	20
За технологічним укладом:		
– 3-й уклад	30	10
– 4-й уклад	30	20
– 5-й уклад	20	40
– 6-й уклад	20	30
За значимістю		
– світове значення	40	40
– національне	40	40
– галузеве	20	20

Джерело: [10, с. 315.].

Важливо, щоб на кожному підприємстві створенню екологічної безпеки надавали належну увагу, зокрема проблемам щодо зниження техногенного й антропогенного забруднення довкілля. І тут також важлива роль відводиться освіті, навчанню та вихованню кадрів, які забезпечували б не лише розвиток екологічних новацій, але й підвищення ефективності виробництва в контексті зниження відходів. Наразі у багатьох навчальних закладах створюються підрозділи, центри екологічної освіти, які водночас займаються питаннями раціонального використання природних ресурсів, здійснюють екологічний моніторинг, визначають фоновий стан природного середовища тощо.

Враховуючи стан довкілля в Україні,

пов'язаний перш за все з Чорнобильською катастрофою, досить важливим завданням, що стоїть перед вищою школою, є забезпечення підготовки кадрів, здатних здійснювати моніторинг у режимі реального часу, що базується на розшифровці космічних знімків, на яких зображені забруднені території, у тому числі пов'язані з Чорнобильською катастрофою; забезпечувати ефективно природокористування на основі інтеграції освіти, науки, шляхом інноваційної діяльності.

Наразі затребуваними є фахівці, які не лише володіють технологіями обробки космічних знімків, на яких зображені забруднені території, а й здатних ліквідувати ці забруднення. Щоправда, для їх підготовки вищі навчальні заклади мають мати відпо-

відне обладнання, лабораторії, полігони, де на практиці освоюються нові технології. При цьому мають використовуватись і нанотехнології, що уже на даному етапі визначають систему підготовки кадрів. Все це потребує серйозної перебудови освіти, посилення ролі фундаментальних дисциплін.

Висновки. Всесвітня комісія ООН по навколишньому середовищу та розвитку опублікувала доповідь прем'єр-міністра Норвегії Гру Гарлем Брундтланд «Наше спільне майбутнє» (1987 р.), де було поставлено питання про необхідність пошуку нової моделі цивілізації, запропоновано такий тип розвитку, при якому досягається екобезпечний розвиток суспільства, задоволення життєво важливих потреб населення без негативних наслідків для майбутніх поколінь. Такий шлях розвитку, на думку фахівців, є найбільш безпечний і перспективний. Адже при цьому досягається взаємозв'язок суспільства та природи, що базується на змінах соціально-політичних, духовно-практичних цінностей та орієнтирів, збереженні як самої людини, так і сприятливого для неї життєво важливого середовища.

В забезпеченні (досягненні) цього виняткова роль відводиться освіті в цілому і вищій, перш за все. А це значить, що в перспективі екологічні проблеми будуть вирішуватись не лише науково-технічною, а й гуманітарною елітою. Остання має забезпечити підвищення рівня громадської свідомості з питань екологобезпечного виробництва; включення екологічної складової до програм розвитку секторів економіки; пошуку ефективних шляхів активізації екологічної політики, гармонізації взаємовідносин суспільства та природи.

Як свідчить світовий досвід, серед прогресивних технологій підготовки кадрів значаться й технології використання знімків, отриманих із космосу, дозволяє відслідковувати території, на яких відбувається забруднення довкілля.

Іншими словами, діяльність усіх освітніх ланок і в подальшому має бути направлена на підвищення рівня екологічної свідомості та культури, рівня інформаційно-технічного забезпечення процесу реалізації завдань екологобезпечного розвитку суспільства; соціального, духовного розвитку

соціуму, захисту довкілля, збереження його придатним для життя та здоров'я людей.

Література

1. Александрович Н. О. Формування екологічної людини як завдання сучасної освіти для сталого розвитку / Н. О. Александрович // Екологічна освіта і виховання: досвід та перспективи: матеріали Всеукраїнської конференції (25–26 листопада 2000 р., м. Київ) / Всеукраїнська екологічна ліга. – К. : ВЕЛ, 2001. – С. 82–83.
2. До питання формалізації інвайронментального виміру сталого соціально-економічного розвитку суспільства / М. В. Багров, І. Г. Костріков, І. Г. Черваньов // Геополітика и екогеодинамика регионов. – Симферополь : ТНУ, 2008. Т. 4. – Вып. 1–2. С. 5–15.
3. Волошин І. М. Методика дослідження проблем природокористування / І. М. Волошин. – Львів : ЛДУ, 1994. – 160 с.
4. Геєць В. М. Структурні зміни та економічний розвиток України : монографія / В. М. Геєць, Л. В. Шинкарук, Т. І. Артёмова та ін.. – К. : Ін-т економіки та прогноз., 2011. – 696 с.
5. Данилишин Б. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку / Б. Данилишин, О. Веклич // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 13–23.
6. Деркач М. І. Концепт сталого розвитку як домінуюча ідеологія людської у XXI ст. / М. І. Деркач // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2009. – Випуск 3/1. – С. 185–191.
7. Дорогунцов С. Сталий розвиток в управлінні еколого-економічними системами / С. Дорогунцов // Економіка України. – 2001. – № 1. – С. 74–83.
8. Немец Л. Н. Устойчивое развитие: социальные-географические аспекты (на примере Украины): Монография / Л. Н. Немец. – Харьков : Факт, 2003. – 383 с.
9. Олефіренко О. Соціально-екологічні аспекти формування регіональної екологічної політики [електронний ресурс]. / О. Олефіренко // Демократичне врядування: Науковий вісник. – Львів 2010, Випуск 5. – Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/Olefirenko.pdf
10. Хумарова Н. І. Екологоорієнтоване стратегічне планування розвитку територій: монографія / Н. І. Хумарова; Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. – Одеса : ІПРЕД, 2011. – 407 с.
11. Шкарупа О. В. Управління екологічною модернізацією соціально-економічного розвитку регіону/ О. В. Шкарупа // Економічний часопис – XXI. – 2015. – №7/8(2). – С. 57–60.
12. Яшалова Н. Н. Обоснование необходимости разработки концепции устойчивого эколого-экономического развития на региональном уровне / Н. Н. Яшалова // Экономика природопользования. – 2015. – № 2. – С. 4–11.
13. World Health Organization Climate change and health? 2014 [електронний ресурс] URL: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs/AS266/en/>
14. Пироженко Е. А. Взаимосвязь рынка тру-

да и экономики окружающей среды: теоретические аспекты / Е. А. Пирожено // Экономика природопользования. – 2015. – № 1. – С. 88–96.

15. Устойчивое развитие, достойный труд и «зеленые» рабочие места. Доклад V. Международная

конференция труда. 102-я сессия. 2013. [электронный ресурс] Международное бюро труда. Женева – Режим доступа: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_210974.pdf

ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИ БЕЗОПАСНОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

Е. В. Гаращук, д. э. н., профессор, Государственная инспекция учебных заведений Украины, В. И. Куценко, д. э. н., профессор, Государственное учреждение «Институт экономики природопользования и устойчивого развития Национальной академии наук Украины»

В статье приводятся результаты исследования важности обеспечения экологически безопасного развития общества. Авторы сосредотачивают внимание на поиске путей, направленных на обеспечение в стране устойчивого развития. При этом раскрывается роль образования, в частности, в подготовке специалистов, способных реализовать экологически безопасное производство и рациональное использование природных ресурсов.

Ключевые слова: экологически безопасное производство, образование как фактор экологично безопасного развития, устойчивое развитие общества, цивилизация, «зеленая экономика», стратегия устойчивого развития в Украине.

EDUCATION IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTALLY SAFE DEVELOPMENT OF SOCIETY

*O. V. Garashchuk, D.E., Prof., State Inspection of Educational Institutions of Ukraine
V. I. Kutcenko, D.E., Prof., State Institution «Institute for Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine»*

The results of the research on the importance of environmentally safe development are presented. The authors focus on the search for ways to ensure the country's sustainable development. The role of education is expanded, particularly in the training of specialists able to implement environmentally safe production and management of natural resources.

Keywords: environmentally safe production, education as a factor of environmentally safe development, sustainable social development, civilization, the «green economy», sustainable development strategy in Ukraine.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Бардасем А. В.

Надійшла до редакції 20.01.16.